

Небојша Дикић

СИМБОЛИЗАМ У ХЕРАЛДИЦИ

Хералдика је, попут неке херметичке или окултне науке, затворен систем кодираних знања, која су доступна и отворена само за оног који има прави кључ за дешифровање замршених симбола и значења.

Известан број познавалаца хералдике не налази никакву посебну симболику или тајна значења у мору грбова који су настали током људске историје. Наиме, они сматрају да грб са свим својим пратећим елементима (креста, венац, чувари штита итд.) не представља ништа друго до онога што је првобитни носилац и желео да прикаже и покаже. Никаква тајна значења или поруке закопане у плашту или приказане на штиту, већ само оно што је било битно за власника грба или армигера у том тренутку.

С друге стране, много је већи број оних који сматрају

да је и хералдика попут других херметичких наука, заправо право врело симбола и тајних значења. Овој групи нагињем и сам, јер сматрам да је хералдика, самим тим што је наука која проучава тј. дешифрује грбове, посвећена откривању управо оног невидљивог аспекта који нам измиче док посматрамо неку грбовну представу. Једно је оно што видимо својим физичким очима, то јест оно што грб жели да представи: неку личност и његову идентификацију кроз дела и слике приказане на грбу; а друго је оно што нам тај грб говори кроз симболику елемената који су употребљени и приказани у њему. Тачно се зна, на пример, шта која животиња или звер која је представљена у грбу иначе значе; лав је очигледан симбол величанствености, достојанства, снаге, правде, војне моћи и неустрашивости, он је непријатељ којег се треба бојати, и у својој улози краља животиња, пример земаљске, тј. пролазне, суверености. Према томе илузорно је и помислити да би нека особа која у себи не препознаје ове вредности и пожелела да истакне овакав симбол у свом грбу, јер не заборавимо да грб репрезентује идентитет армигера и ако се иоле придржавамо основних хералдичких правила онда овако нешто не можемо пренебрећи. Грб ипак није само пука слика или украс, мада га нажалост многи људи тако доживљавају, већ има једно много дубље и, наравно, скривено значење. Сваки елемент истакнут у

грбу је прича за себе, како је настао, зашто је баш он употребљен, шта би требало да асоцира. Можда је баш ово задње и одговор на постављену тему, грб заиста и не треба да крије, већ да показује, то јест асоцира на нешто што је битно његовом носиоцу, а што је, пак, можда познато само њему и његовим наследницима, а то је управо и оно што грб треба да представља – породичну историју и родослов. Некада се основно значење и заборави, било због тога што је грб настао у давна времена или је, пак, неки догађај условио да се традиција прекине а симболика заборави (као што је био обичај у нашој историји, мноштво догађаја су онемогућавали континуитет традиције и несметано преношење анегдота и породичних сећања).

Хералдика је у својој садашњој форми настала почетком XII века, али многи њени елементи и симболи

су развијени још у древно доба историје људске цивилизације, њихово порекло сеже у митолошко доба древних Египћана, Грка, Римљана, Келта, Словена и других старих култура, безбројних да бисмо их овде поменули. Затим, ту долазе у обзир и многобројни симболи пореклом из крсташких ратова и војног и цивилног живота тога доба: трговачке ознаке, уметнички амблеми, представе лова и пољопривреде. Постоје симболи који би требало да попут својеврсних хералдичких анаграма или ребуса прикрију носиочево име: риба (fish на енглеском) за Фишерове (Fisher) итд, то су тзв. *canting/allusive arms* – грбови који треба да алудирају на нешто. Витешки турнири су унели у хералдику масу симбола и ознака које су се носиле у то доба величанствених церемонија и парада, а успешно ратовање је донело мноштво декорације и инсигнија на грбове својих носилаца. Свако доба је дало свој допринос развоју хералдике

остављајући препознатљив печат времена на грбовима људи који су живели у тим периодима.

Симболизам се чврсто сплео са историјом и дневним животом наше расе у последњих осам векова. Грбови су били увелико у употреби много раније пре него што су се презимена људи усталила и може се приметити да су и презимена сама по себи својеврсни симболи, док су првобитна писма и азбуке била ништа друго до системи утврђених симбола.

Све симболе можемо поделити у две групе:

живи симболи, тј. жива бића (животиње, птице, звери и слично) приказани у

грбовима и

неживи симболи, тј. предмети и ствари, у које спадају: хералдичке боје и метали, хералдичке линије раздвајања, основне и изведене хералдичке фигуре, као и разни други елементи који су неживе природе.

Овде бих само укратко навео неке од поменутих симбола:

Живи симболи:

лав – неустрашивост, достојанство, краљевска величанственост;

тигар – јунаштво и храброст у боју, неко чији ће бес бити смртоносан ако се узнемири;

медвед – немилосрдност у заштити потомства;

вук – означава храбре и тврдоглаве који на крају успеју у својим напорима, оне које је опасно изазивати;

носорог – велики бес када је изазван;

слон – храброст и снага;

леопард – дивљи и неустрашиви ратник;

пантер – као што лав означава храброг човека, тако пантер може да представља прелепу жену, која је, иако неустрашива, нежна и пуна љубави за своје потомство, и браниће их до смрти;

коњ – спремност за све врсте подвига за краља и отаџбину;

бик – јунаштво и великодушност;

вепар – страشان борац када је у потери, који престаје да се бори тек када смрт наступи, па се према томе може сматрати прикладним амблемом ратника;

коза – амблем војника који осваја победу пре применом политике него ратних вештина;

јагње – нежност и трпљење под патњом;

ован – ауторитет;

зечеви – неко ко ужива у повученом и мирном животу;

веверица – повучени живот у природи;

јеж – штедљив, опрезан човек;

лав – неустрашивост, достојанство, краљевска величанственост;

дабар – вредноћа и истрајност;

лисица – неко ко ће искористити до крајности своју проицљивост, оштроумност или мудрост у своју корист и одбрану;

ловачки пас (мастиф, талбот) – храброст, будност и верност;

мачка или **планинска мачка (пума)** – слобода, будност, проицљивост и храброст;

камила – послушност, стрпљење и неуморна упорност;

пчела – добро вођење послова;

мрав – симболизује човека вред:

лав – неустрашивост, достојансти величанственост;

паук – мудрост, рад и рационалн

скакавац – мудрости и племенит

двоглави орао и **орао** – означај преокупираног узвишеним циљев духовитог, надареног, бистрог ра двосмисленим стварима;

соко – неко ко је упоран у оствај

сова – неко ко је будан и оштрог ума;

паун – лепота и поносно држање;

пеликан – посвећеност и пожртвованост;

рода – амблем захвалног човека, детета својим родитељима;

лабуд – љубитељ поезије и хармоније;

голубица – љубав и мир;

гавран – неко ко је, наследивши мало од својих предака, захваљујући провиђењу постао творац своје среће или неко издржљиве природе;

делфин – милосрђе и нежна приврженост деци;

корњача – нерањивост на нападе;

једнорог – изузетна храброст;

грифон – обухвата скуп особина изузетног војника чија је великодушност такве природе да изазива многе опасности, па чак и саму смрт, само да не допадне заробљеништва;

змај – немилосрдни бранилац блага;

сфинга – свезнање и тајновитост;

пегаз – наглашена активност и енергија ума која може донети славу;

сирена – елоквенција;

кентаур – за оне који су најбољи у свом домену;

феникс – ускрснуће;

јелен – политика, мир и хармонија;

људска глава – част;

рука – вера, искреност и праведност;

нога – снага, стабилност и брзина;

лобања – смртност;

око, очи – далековидост (посебно се односи на људе у власти).

Неживи симболи:

Боје и метали

црна (sable) – постојаност, понекад и тугу, бол;

плава (azure) – верност и истину;

црвена (gules) – војничка храброст и великодушност;

зелена (vert) – нада, радост и понекад верност у љубави;

пурпурна – краљевска величанственост, сувереност и правда;

боја кестена (tenne) – амбиција;

боја крви (sanguine) – победник у боју;

злато (or) – дарежљивост;

сребро (argent) – мир и спокој.

Хералдичке линије раздвајања

nebulee – вода или море;

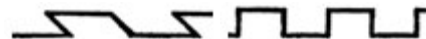
engrailed – земља или Земља;

indented – ватра;

dancette – вода;

ragulee – тешкоће које су савладане;

embattled – ватра или зидови утврђења или града.

Хералдичке фигуре

глава штита – власт и ауторитет;

крст – заштита;

појас – војнички каиш или почаст;

привез – одбрана и заштита итд.

